

# GAZETA LWOWSKA

## PRENUMERATA:

Miejscowa miesięcznie: bez dostawy do domu 4.80 —  
z dostawą 5.30 — Zamiejscowa miesięcznie z przesyłką  
pocztową 5.30 — Zagranicą 7.00 zł.  
P. K. O. 141.690.

WYCHODZI CODZIENNIE O GODZINIE 3-ej PO-  
POŁUDNIU Z WYJĄTKIEM DNI POŚWIĄTECZNYCH

CENA NUMERU 20 gr.

Biura Redakcji i Administracji: pl. Smolki 3. I p.  
Telefon Redakcji 21-18, Administracji 21-17.  
Redaktor naczelny przyjmuje od godz. 11 do 12  
Listy należy frankować. — Reklamacje otwarte wolne od opłaty

## Dwa memorjały.

Ostatnia sesja Rady Ligi Narodów wydelegowała Komitet »Trzech« do zbadania wniosków »mniejszościowych«, uczynionych z jednej strony przez kanadyjskiego delegata Danduranda, z drugiej przez ministra spraw zagranicznych Rzeszy, Stresemanna. W ślad za tem rozpoczęli w Londynie swe obrady: Sir Austen Chamberlain, Baron Adatsi i Senor Quinones de Leon, ambasadorowie japoński i hiszpański w Paryżu.

Jakkolwiek londyńskie obrady były niewątpliwie wynikiem ataku wybuchającego na coraz to innych odłamkach niemieckiego frontu antywersalskiego i jakkolwiek dotyczyły spraw bezpośrednio nas interesujących, to jednak z powodu równoczesnych narad odszkodowawczych w Paryżu i rozbrojeniowych w Genewie, nie zajmowały one w tym stopniu uwagi społeczeństwa, jak na to zasługiwały.

W toku obrad Komitetu Trzech wpiętny na jego ręce dwa memorjały. Jeden pochodzący od władz kongresu mniejszościowego, o którym zresztą powszechnie jest wiadomem, że jest od dawna narzędziem niemieckiej polityki rewindykacyjnej, nie różnił się wiele od tez postawionych w Genewie przez Stresemanna przy sposobności słynnego bicia pięścią w stół przez tego męża stanu. W memorjale tym słusznym jest właściwie tylko jeden punkt, który stwierdza, że najlepszym środkiem rozwiązania problemu mniejszościowego, byłoby bezpośrednie porozumienie między państwem a jego mniejszościami i że Liga Narodów winna wspierać tego rodzaju usiłowania. Pozatem jednak kongres mniejszości krytykuje w sposób nader ostry dotychczasowe praktyki mniejszościowe Ligi Narodów, domaga się jawności procedury, zwłaszcza przez publikowanie poszczególnych petycji, żąda, by Komitet Trzech względnie Rada Ligi Narodów zasięgała informacji również u organizacji mniejszościowych danego państwa, któreby miały prawo repliki na uwagi i oświadczenia swego państwa. Żąda się wreszcie stworzenia komitetu ekspertów, któryby miał prawo kontrolowania, czy poszczególne państwa wypełniają swe zobowiązania mniejszościowe.

W odpowiedzi niejako na ten atak przeciw suwerenności państwowej, wystosowały rządy Polski, Grecji i państw Małej Ententy do Komitetu Trzech swe własne, równobrzmiące zresztą, memorjały. Państwa te oświadczyły, że wszelkie rozszerzenie t. zw. ochrony mniejszości, odrzucają jako niezgodne ze sprawiedliwością, suwerennością państwową i własnym bezpieczeństwem. Postulaty pięciu państw wypowiadają się przeciw zmianie procedury mniejszościowej, zaproponowanej przez Stresemanna, wychodząc ze słusznego założenia, że skargi mniejszościowe wpływają do Ligi Narodów również z zagranicy, mają przeważnie na celu wrogą propagandę oraz są pretekstem do agitacji i wywoływania niepokoju. Memorjały pięciu państw podnoszą dalej fakty niezagwarantowania ich granic przez wielkie mocarstwa, co miało nastąpić za cenę podpisania traktatu

## Jednorazowy zasiłek dla pracowników państw. ma być wypłacony w najbliższym czasie.

(Telefonem od naszego korespondenta).

Warszawa, 22 maja. Dzisiejszy „Kurjer Poranny” donosi: Rada Ministrów, która obradowała na Zamku w Poznaniu powzięła zasadniczą uchwałę przyznania jednorazowej zapomogi wszystkim urzędnikom państwowym oraz pracownikom kolejowym. Uchwałą tą nie będą prawdopodobnie objęci pracownicy monopolów państwowych, którzy mają uposażenie

wyższe i otrzymują specjalne remuneracje. Wysokość zapomogi, która wynosić będzie prawdopodobnie 50% pborów zasadniczych, ustalona będzie ostatecznie w Warszawie w najbliższych dniach. Zapomoga wypłacana ma być w dwóch ratach, według krążących pogłosek, w dniu 1 lipca i 1 sierpnia br.

## Papież opuści Watykan po raz pierwszy w dniu 30 maja b. r.

(Telefonem od naszego korespondenta).

Warszawa, 22 maja. Z kół watykańskich donoszą: W dniu 30 bm. Papież osobiście weźmie udział w procesji Bożego Ciała. Będzie to pierwszy wypadek, kiedy Papież opuści Watykan. Procesja urządzona będzie z wielkim przepychem. Wezmą w niej udział wszyscy bawiący w Rzymie arcybiskupi i biskupi, korpus dyplomatyczny, seminarjum watykańskie itd. Ze stopni

bazyliki św. Piotra Papież udzieli zgromadzonemu tłumom błogosławieństwa.

Rzym, 22 maja. (AW) „Corriere della Sera” donosi, że Papież zamianował gubernatorem Państwa Watykańskiego Franciszka del Cavaliri, organizatora papieskiej żandarmerji cieszącego się wielkim poważaniem w kołach watykańskich.

## Brednie prasy sowieckiej o celach pobytu Marszałka Piłsudskiego w Wilnie.

(Telefonem od naszego korespondenta).

Warszawa, 22 maja. Marszałek Piłsudski, który przebywa w dalszym ciągu w Wilnie, odbył wczoraj 3-godzinną konferencję z Wojewodą Raczkiewiczem. Marszałek odwiedził swych krewnych oraz zakończył prowadzoną od kilku dni grę wojenną.

Z Wilna donoszą, że obecnego pobytu Marszałka Piłsudskiego w Wilnie pisma kowieńskie nie wyzyskały dla alarmów wojennych, jak to zwykle czynią. Natomiast z Mińska nadchodzą wiadomości, że tamtejsze czynni-

ki urzędowe podały do prasy wiadomość, która ukazała się pod tytułem: »Zajęcie Litwy przez Polskę na porządku dziennym.— Marszałek Piłsudski przygotowuje w Wilnie plan zajęcia Litwy«. — Te brednie prasy sowieckiej, które stanowią zlepek dziwnie poplątanych informacji o dymisji gen. Minkiewicza i o rzekomych planach Marszałka w sprawie Litwy, są tak naiwne, że nie wymagają żadnych wyjaśnień.

## Konferencja Małej Ententy w Białogrodzie. Ministrowie spraw zagranicznych trzech państw stwierdzili wspólnie poglądy w sprawie mniejszości.

Białogród, 21 maja. (PAT). W wyniku odbytej wczoraj popołudniu konferencji ministrów spraw zagranicznych państw, wchodzących w skład Małej Ententy, ogłoszono następujący komunikat: Trzej ministrowie państw Małej Ententy przedstawili

przedewszystkiem sytuację ogólną polityczną, następnie zaś omawiali kwestję mniejszości, potwierdzając swój wspólny punkt widzenia w związku z ewentualną dyskusją nad tą sprawą w czasie sesji Rady Ligi Narodów w Madrycie.

o ochronie mniejszości oraz wskazują na to, iż obowiązki mniejszości są równie święte jak i ich prawa.

Poruszając tę kwestję, prasa rumuńska, polska i czechosłowacka podnosi zgodnie, że państwa te dają swym mniejszościom znacznie więcej przywilejów, niż się do tego zobowiązały na podstawie traktatów mniejszościowych, a jeden z dzienników warszawskich trafnie określił stanowisko specjalnie Polski wobec mniejszości w następujących słowach:

»Macie wszystko, co wam się należy. Macie znacznie więcej, niż wam się należy. Ale prawa pociągają obowiązki. Uznała to nawet Liga Narodów. Musicie być zatem lojalnymi polskimi obywatelami. Musicie wyzbyć się mrzonek irredentystycznych i zaprzestać knozań z wrogami na

szkodę państwa. Polska i tak okazała już za dużo cierpliwości i tolerancji, czekając, czy się upamiętacie.

A heroldom »uciśnionych« mniejszości, używającym pięści jako argumentu, możemy zaproponować zasadę ścisłej wzajemności. To znaczy, że Niemcy w Polsce będą korzystali z takich samych praw, jak Polacy w Niemczech. Możemy przytem zapewnić, że większych praw, niż te, z jakich korzystają u nas Niemcy, dla naszych rodaków nie wymagamy i wymagać nie będziemy.

Do jakich konkluzji doszedł Komitet Trzech, dowiemy się właściwie dopiero w czasie czerwcowej sesji Rady w Madrycie, gdzie będą one przedłożone i dyskutowane. Z artykułów zawsze dobrze w tych kwestjach poinformowanego »Timesa« można

## Dalsze aresztowania na Litwie.

(Telefonem od naszego korespondenta).

Warszawa, 22 maja. Z Kowna donoszą, że aresztowano tam wydalonego ostatnio z wojska gen. Daukantasa, b. ministra wojny. Wczoraj aresztowano również pięciu oficerów 5 p. lotniczego.

Berlin, 21 maja. (PAT) Korespondent kowieński „Berliner Tageblattu” donosi o dwóch nowych mordach politycznych, popełnionych na Litwie. Jedno z tych zabójstw dokonane zostało na osobie komendanta policji Paleckisa. Gdy Paleckis, aresztowawszy pewnego włościanina pod zarzutem należenia do grupy Pleczkajtisa transportował go do miasta, włościanin u bezwładni Paleckisa uderzeniem w głowę, wyrwał mu rewolwer i zastrzelił go, a sam sterroryzowawszy woźnicę, kazał się odwieść do granicy łotewskiej, przez którą uciekł. Drugie morderstwo popełnione zostało na pewnym włościaninie w powiecie trockim, którego zamordowali inni chłopci, posądzając go o działalność przeciw organizacji Pleczkajtisa.

## Z TRYBUNAŁU STANU.

(Telefonem od naszego korespondenta).

Warszawa, 22 maja. W dniu dzisiejszym komitet gospodarczy Trybunału Stanu wyda orzeczenie w sprawie uchylecia wniosku oskarżycieli sejmowych o przesłuchanie b. Premiera profesora Bartla i b. Min. Jurkiewicza w sprawie b. Min. Czechowicza. — Orzeczenie spodziewane jest późnym wieczorem.

## BILANS HANDLOWY W KWIECNIU.

(Telefonem od naszego korespondenta).

Warszawa, 22 maja. Według tymczasowych obliczeń Głównego Urzędu statystycznego bilans handlowy za kwiecień przedstawia się następująco: Przywieziono ogółem 543.651 ton towarów wartości 321.134.000 zł., wywieziono 1.526.758 ton towarów wartości 214.319.000 zł. Bierne saldo bilansu handlowego w kwietniu wynosi 106.815.000 zł.

## NOMINACJA P. JASTRZĘBSKIEGO

(Telefonem od naszego korespondenta).

Warszawa, 21 maja. Podpisana została nominacja p. Jastrzębskiego na stanowisko generalnego sekretarza komitetu ekonomicznego Rady Ministrów. P. Jastrzębski był ostatnio zastępcą przewodniczącego.

wnioskować, że konkluzje te bynajmniej nie pójda po linii tezy niemieckiej. Jedyne ustępstwo na rzecz domagających się zmiany obecnej procedury mniejszościowej polegać chyba będzie na dopuszczeniu większej jej jawności w niektórych fazach. Co się natomiast tyczy najważniejszych punktów wniosku niemieckiego, nie ulega wątpliwości, że mocarstwa zachodnie nie zmieniają swego negatywnego stanowiska, solidaryzując się w ten sposób z tezą Polski i innych państw, bezpośrednio zainteresowanych w łagodzeniu, a nie jątrzeniu spraw mniejszościowych na terenie międzynarodowym.

Listy z Rzymu.

## Z y g z a k i.

Zaniepokojenie w Rzymie. — Ratyfikacja traktatu a mowa Mussoliniego. — Wywody p. Coppola. — Radość z traktatu i hołd dla Papieża. — „Duce“ o konkordacie. — Wielkie zastrzeżenia. — Faszizm ponad wszystkim! — O religię w uniwersytetach i pomnik Giordana Bruna. — Przeciwno „popolarom“. — Rzym kolebką katolicyzmu. — Wrażenie w Watykanie. — Mowa Piusa XI. o wychowaniu. — Co mówi „Osservatore Romano“? — Widoki na najbliższą przyszłość. — Cała nadzieja w dyplomacji.

(Korespondencja własna „Gazety Lwowskiej“).

Rzym, w maju 1929.

Stolica Włoch i cała Italja znajduje się w tej chwili pod wrażeniem wielkiej mowy Mussoliniego. Dyskutuje się szeroko na temat ewentualności i następstw, jakie to wystąpienie dyktatora Włoch może wywołać, »przewiduje się« i oczekuje z dnia na dzień różnych ech, możliwych i zgoła niemożliwych.

Wprawdzie ustawa zatwierdzająca traktat Lateraneński została onegdaj jednogłośnie uchwalona przez Parlament rzymski, co równa się ratyfikacji układu, mimo to ważkie i donośne słowa »Duce«, wypowiedziane pod adresem Watykanu, brzmią dalej w powietrzu i nieprędko rozplyną się pod naciskiem nowych zdarzeń.

Wystąpienie Mussoliniego nie było zupełną niespodzianką. Już od pewnego czasu odzywały się różne okolicznościowe zgrzyty w popularnej prasie faszystowskiej, a niedawno wystąpił na łamach »Politica« »akademik« Coppola z tezą, która odpowiada w zupełności jednej z głównych myśli mowy Mussoliniego. Coppola zaakcentował z całym naciskiem ideę uniwersalizmu włosko-rzymskiego, wypowiedział gloryfikację wszechświatowej roli rzymskiej kultury, a ogromne zdobycze katolickiego Kościoła przypisał jedynie temu, że Kościół oparł się na duchu rzymskim, obrał Rzym za centrum swego działania, i miał papieża — Włochów.

Na artykuł Coppola odpowiedział w tonie stanowczego veta — organ watykański »Osservatore Romano« przeciwstawiając ideom wybitnego racjonalisty włoskiego ideę Boskiego początku Kościoła katolickiego.

Mimo tych przygotowań terenu ze strony wodzów faszystów, 3-godzinna mowa Mussoliniego zaskoczyła koła watykańskie i partje katolickie Włoch. Naogół, w opinii szerokich sfer, kwestja konkordatu traktowana była od początku — jak się tutaj mówi — dość »idyllicznie«. Pierwsze objawy entuzjizmu, wzajemnych słów uznania i zadowolenia, przyczyniały się do podtrzymania takiego nastroju. Wielka oracja »Duce«, wypowiedziana z niezwykłą swadą krasomówczą i niepozabawioną momentów dyplomatycznej równowagi, wytworzyła pierwszą poważną szczerbę.

Mussolini wyraził pełne zażalenie z doświadczenia do skutku traktatu, podniósł w gorących słowach dobrą wolę Watykanu, podkreślił katolickie idee faszystów, oddał entuzjastyczny hołd Piusowi XI, jako papieżowi — Włochowi, patriocie włoskiemu i przyjacielowi obecnych rządów, co więcej wywołał nawet piękną manifestację wszystkich zebranych, w której sala grzmiała od oklasków, a z miejsc podnieśli się nie tylko postowie i ministrowie, ale także korpus dyplomatyczny i członkowie rodziny królewskiej.

Lecz ten sam Mussolini, wypowiadając swój pogląd na konkordat, rzucił równocześnie szereg tez i zapatrywań, odważył się na szereg »ustaleń«, które w Watykanie musiały zapaść głęboko i musiały zmącić jasną taflę dotychczasowego, potraktatowego stosunku.

»Duce« stwierdził, że wprawdzie suwerenność państwa Watykanu nie może ulegać kwestji i ma być zawsze poszanowana, ale jest to suwerenność w obrębie suwerennego państwa Włoch: że wprawdzie Watykan jest

państwem suwerennym, ale Kościół katolicki nie jest we Włoszech czynnikiem »suwerennym i wolnym«, jak się to pisze, gdyż uzależniony jest od ogólnych ram organizacji państwowej włoskiej; a organizacja ta nie zręka się żadnych swoich praw, ani na polu wychowania młodzieży, ani w dziedzinie tolerancji innych wyznań i kultów, ani w sferze sądownictwa wyłącznie państwowego.

Mussolini proklamował raz jeszcze jedynowładztwo idei faszystowskich i faszystowskiego państwa; poczyniło ono wprawdzie Kościołowi szereg ustępstw i dało szereg przywilejów, ale supremacji swojej nie myśli dzielić z nikim. Wspomniał o tem, że Włochy — uznawszy wprowadzenie religii do szkół średnich — nie dopuszczają jej jednak do uniwersytetów, jak nie zastosują się do żądań pewnych kół, aby usuwać z pobliza państwa papieskiego pomniki wyklętego Giordana Bruna i Garibaldię. Zapowiedział tolerancję wyznaniową, uprawnienie ślubów cywilnych obok katolickich, wolność badań naukowych.

Stanowczo brzmiały słowa »Duce«, odnoszące się do partji katolickich radykałów — »popolarów«. Mussolini oświadczył, wysuwając moralną powagę i siłę faszystów, że nie dopuści żadną miarą do ponownego zorganizowania się tej partji i do uzyskania przez nią wpływów politycznych w państwie, gdyż uważa je za szkodliwe.

Najdotkliwiej wypadły dwa ustępy mowy. Jeden z nich zaznaczył dyplomatycznie, że Watykan pod względem terytorjalnym uzyskał obecnie znacznie mniej niż mógł uzyskać poprzednio, np. za rządów Orlanda (kiedy ofiarowywano papieżowi większe terytorja i dostęp do morza); powiedzenie to równało się pewnemu podkreśleniu słabości Watykanu względem obecnego rządu. Drugi ustęp, przypominający tezę Coppola, podkreślił rozstrzygające znaczenie »Rzymu« i »rzymskości« dla Kościoła katolickiego, i zaryzykował twierdzenie, że gdyby nie Rzym, stolica światowego imperjum, gdyby nie duch rzymsko-włoski, to chrześcijaństwo byłoby pozostał na wschodzie, w Palestynie, jedną z sekt religijnych żydowskich, skazanych na szybką zagładę.

Naturalnie wszystkie te tezy Mussoliniego ubrane zostały w odpowiednią formę, ukryły się za całością mowy, niepozabawionej gorących akcentów dla katolicyzmu, Kościoła i obecnego Papieża, zmatowane zostały ostatecznym wydzwiękiem radosnego zadowolenia z powodu traktatu i — uchwaleniem samego traktatu; znaczenia ich nie można atoli nie widzieć i pomijać.

Wrażenie »wielkiej mowy« jest w Watykanie bardzo silne. Opowiadają, że Papież Pius XI. zamknął się na cały jeden dzień na osobności, czytając mowę Mussoliniego, rozważając poszczególne jej ustępy i czyniąc odpowiednie uwagi.

Jak dotąd dyplomacja watykańska i prasa watykańska zajmują w tej sprawie stanowisko bardzo spokojne i ostrożne.

Sam Ojciec św. wypowiedział się tylko częściowo w przemówieniu, wygłoszonym do uczniów jezuickiego gimnazjum z Mondragone, których

przyjmował na posłuchaniu. Deklaracja Piusa XI. ma jednak znaczenie ogólniejsze i jest niewątpliwie rodzajem odpowiedzi na mowę Mussoliniego.

Papież zajął się tutaj specjalnie kwestją wychowania młodzieży. Postawił tezę, że wychowanie młodych pokoleń jest od wieków prawem rodziny, ojca i matki, i prawem Kościoła; państwo rozporządzające wielkimi środkami może zajmować tu tylko stanowisko pomocnika, popierającego przyrodzone zadanie rodziny i Kościoła. Papież zwrócił się też przeciwko faszystowskiemu typowi wychowania państwowego dla celów narodowo-zdobyczych, wojennych, bo »gdyby wszystkie państwa chciały tak wychowywać, to wychowywałoby się nowe pokolenie nie dla powszechnego pokoju, ale dla powszechnej wojny«. Papież ogłosił swoje tezy jako wielką prawdę i wielkie prawo, którego będzie bronić z całą uporczywością i niepojednawczością, gdyż »natura i Bóg dali rodzinie i Kościołowi moc oddziaływania na kształtowanie przyszłych pokoleń«. W ten sposób — w formie rozważania teoretycznego — zareagował Pius XI. na jedną stronę mowy włoskiego »Duce«.

»Osservatore Romano« zachował się dotąd bardzo umiarkowanie. Poda-

jąc mowę Mussoliniego, opatruje ją tylko krótkim komentarzem; oświadcza, że na niektóre jej punkty trudno się zgodzić, przypomina polemikę z Coppolą, przeważnie jednak podkreśla i uwydatnia dodatnie strony mowy; gorące słowa Mussoliniego o Kościele i hołd publiczny, złożony papieżowi.

Sytuacja jest w tej chwili niewyjaśniona i naprężona. Czy słusznie przewiduje się jednak jakieś dalsze nieporozumienia? Trudno coś dzisiaj orzec napewno.

Przecież w samej naturze konkordatu między dwoma czynnikami, z których jeden jest czysto politycznym, a drugi czysto religijno-duchowym, leżały już z natury rzeczy zarzewia pewnych nieporozumień. Faszysta, jako typowo świecki światopogląd włoski, uważa — wedle słów samego Mussoliniego — idee kościelno-religijne tylko za pewne cenne i pożądane uzupełnienie swych polityczno-społecznych teoryj.

Istnieje przecież uzasadniona nadzieja, że — naprzekór pesymistycznym przewidywaniom — po »burzy wyjaśnień i rozwiania idylli« nastąpi uspokojenie sytuacji. Mussolini prowadzi swą grę dalej, a Watykan nie może — i nie chce — się cofnąć.

Rom.

## Z pobytu Ministra Zaleskiego w Budapeszcie.

### Serdeczne powitanie na dworcu.

Budapeszt, 21 maja. (PAT). Wczoraj o godz. 8 wieczorem przybył tu w towarzystwie radcy Guenthera i sekretarza Czerwińskiego p. Minister Zaleski. Na dworcu oczekiwało p. Ministra wyjątkowo uroczyste i serdeczne przyjęcie ze strony władz oficjalnych, organizacji polsko-węgierskich, kolonji polskiej oraz tłumów publiczności. Przyjęcie nosiło charakter manifestacji bardzo serdecznej, która się udzieliła licznie zebranym tłumom publiczności. Wszystkie ulice, któremi przejeżdżał p. Minister, były udekorowane flagami o barwach narodowych węgierskich i polskich.

Budapeszt, 21 maja. (PAT). Min. Zaleski złożył dzisiaj przed obiadem dłuższą wizytę ministrowi spraw zagranicznych Wálko, poczem przyjęty był na audjencji przez regenta Hortyego.

Budapeszt, 21 maja. (PAT). Min. Zaleski udzielił wywiadu przedstawi-

cielowi budapeszteńskiego pisma »Reggel«. Minister oświadczył, że przyjazd jego do Budapesztu stanowi rewizytę za wizytę ministra Wálka w Warszawie i dał wyraz nadziei, że będzie miał sposobność odbycia konferencji z prezesem rady ministrów Bethlenem i ministrem spraw zagranicznych na temat ogólnej polityki międzynarodowej, poczem stwierdził, że Polska jako sprzymierzeniec Rumunii pragnie, aby stosunki węgiersko-rumuńskie ułożyły się jak najpomysłniej. Gdy korespondent pisma wspomniał o oświadczeniu hr. Bethlena w jednym z pism francuskich, że Węgry starać się będą z pomocą Polski poprawić stosunki z Francją, Minister Zaleski oświadczył, że o tej enuncjacji hr. Bethlena dowiaduje się z wielką radością i ze swej strony gotów jest udzielić wszelkiej pomocy dla zbliżenia francusko-węgierskiego.

## Przed sesją Rady Ligi w Madrycie.

### Na porządku dziennym sprawy mniejszościowe.

Genewa, 21 maja. (PAT). 55 sesja Rady Ligi Narodów rozpocznie się 10 czerwca w Madrycie pod przewodnictwem przedstawiciela Japonji. Sesja ta poprzedzona będzie zebraniem Rady dla rozpatrzenia sprawozdania Komitetu Trzech, które rozpocznie się 6 czerwca i zajmować się będzie sprawami mniejszości. Na tymczasowym porządku dziennym sesji znajduje się około 30 spraw, z których najważniejszą jest sprawa ochro-

ny mniejszości. Rada zaznajomi się również z wynikami pertraktacji polsko-niemieckich w Paryżu, odbytych przy pośrednictwie p. Calondera w sprawach dotyczących Górnego Śląska. Rada rozpatrywać będzie również kilka wypadków konkretnych ochrony mniejszości na Górnym Śląsku. Następnie Rada dokona przeglądu prac rozmaitych komisji, podkomisji lub konferencji, które obradowały od czasu ostatniej sesji.

## Z obrad konferencji reparacyjnej.

### Porozumienie między rzeczoznawcami aljanckimi.

Berlin, 21 maja. (PAT). Korespondent paryski »Berl. Tageblattu« donosi, że dziś przedpołudniem odbyło się ponowne posiedzenie rzeczoznawców mocarstw wierzycielskich, na którym miało być ostatecznie ukończone sformułowanie osiągniętego pomiędzy rzeczoznawcami aljanckimi porozumienia w kwestji cyfrowej i w kwestji zmian, które aljanci chcą wprowadzić do zastrzeżeń niemieckich. Korespondent donosi, że trudności związane z podziałem spłat niemieckich między wierzycieli zostały pokonane tak, że Belgja i Włochy zdaje się nie będą się już przeciwstawiały zasadniczemu przyjęciu planu Younga. Korespondent twierdzi tu, że o ile nie mylą wszystkie oznaki, to porozumienie

doszło znowu do skutku kosztem Niemiec.

Paryż, 21 maja. (PAT). Rzeczoznawcy państw wierzycielskich porozumieli się co do podziału sum odškodowawczych.

## Ostatnie wiadomości giełdowe.

Lwów, 22 maja.

Na Giełdzie zbożowej tendencja na dal niżkowa, usposobienie spokojne, ceny niezmiennione. — Na Giełdzie pieniężnej popyt za Chodorowem, tendencja utrzymana, usposobienie żywsze.

## W sprawie wzmoczenia ruchu budowlano-mieszkaniowego.

Czwarty zeszyt, „Samorządu Miejskiego”, organu Związku miast polskich mieści na naczelnym miejscu artykuł pod powyższym tytułem pióra p. dyrektora departamentu Jana Strzeleckiego. Osoba autora dobrze jest znana naszemu miastu jako poprzedniego komisarza miasta Lwowa a że artykuł zawiera ciekawe ujęcie przedmiotu, warto z niego zaczerpnąć kilka momentów.

Na wstępie stwierdza p. dyrektor Strzelecki, że rozgorzenie, jakie wytwarza się z racji i na tle klęski mieszkaniowej, jest tak wielkie, że godzi w same podstawy państwa i społeczeństwa, tworząc idealne wprost podłoże dla akcji antypaństwowej.

W zagadnieniu wzmoczenia ruchu budowlano-mieszkaniowego odróżnia autor trzy zasadnicze momenty: moment zdobycia niezbędnego kapitału; moment kosztów tego kapitału i moment racjonalnego zużycia środków.

Przyjmując za podstawę swego obliczenia, że przyrost ludności wymaga budowy rocznie 70.000 izb, zaś obecnie istniejące zaległości w miastach wynoszą około 500.000 izb, dochodzi autor ostatecznie do wniosku, że przy 20-letnim programie wyrównania zaległości i zacieśnieniu programu jedynie do miast, posiadających nie mniej, niż 10.000 mieszkańców, potrzebujemy rocznie około 450 miljn. zł.

Autor sądzi, że z tej sumy, 100 miljn. będzie można osiągnąć z kredytu długoterminowego na ruch budowlany, zaś około 300 miljn. zł. będziemy potrzebowali ze środków podatkowych na uzupełnienie kapitału. P. Strzelecki wyraża przy tem przekonanie, że koniecznością jest dążenie do zbliżenia czynszów w domach nowych i starych. Suma komornego wynosi obecnie 400 miljn. zł. Zwiększenie jej o 10% da 40 miljn. zł.; zwiększenie o 20% — 80 miljn. Wysokość wpływów z tego źródła przewiduje autor w ciągu lat następująco: Rok 1930 — 40 miljn., 1931 — 80 miljn., 1932 — 120 miljn.; tej sumy, równającej się 3% podwyżce autor przekroczyć nie zamierza. Brak nam więc będzie jeszcze około 200 miljn.

Wychodząc z założenia, że w chwili obecnej zagadnienie zwalczania klęski mieszkaniowej wysuwa się na czoło naszego życia zbiorowego, nie waha się autor uznać za konieczne proklamowanie konieczności dalszego obciążenia podatkowego ludności na cele akcji zwalczania klęski mieszkaniowej. O ile pierwsze źródło — wzrost czynszów (podatek lokatorski) ma charakter ogół ludności, o tyle dalsze źródła muszą obciążyć przyrost wartości, spadki, posiadanie placów niezabudowanych, majątek.

Wytyczne zużycia środków powinny być następujące: Kredyty winny być udzielane wyłącznie na budownictwo małych mieszkań, najwyżej 4-izbowych. Co najmniej 80% kredytów należy zużywać na budowanie 2- i 3-izbowych mieszkań. Dalej wyłącznie stosującym się do ustalonych typów mieszkań i norm elementów budowlanych; z reguły tylko na cele budownictwa masowego, posiadającym niezbędne doświadczenie i sprawną organizacyjną; jedynie budującym bez zamiaru osiągnięcia zysku i tylko godzącym się na kontrolę wynajmu mieszkań.

Żadna kwota ze środków publicznych nie powinna być dysponowana niezgodnie z wyżej wymienionymi zasadami. Instytucje dysponujące środkami publicznymi, nie powinny prowadzić swej indywidualnej polityki budowlano-mieszkaniowej. Nie wolno z reguły używać środków przeznaczonych na akcję budowlano-mieszkaniową, na wznoszenie innych budowli pod pretekstem zwolnienia tą drogą mieszkań w starych domach.

Ten plan p. Strzeleckiego musi się oczywiście przyjąć z temi zastrzeżeniami, jakie wynikają ze znanych już szczegółów ogłosz. mającego sprawozdania p. Deweya. P. Dewey mianowicie wskazywał na konieczność obniżenia opłat publicznych, radząc chwilowo obniżenie się dochodów skompensować przez racjonalizację wkładów inwestycyjnych. W tym kierunku plan p. Strzeleckiego niepozostaje w zgodzie ze wskazówkami doradcy finansowego.

Al.

## Wystawa łowiecka na P. W. K. w Poznaniu.

Na samym końcu terenów zachodnich Powszechniej Wystawy Krajowej daleko od wrzawy i zgiełku miasta, za pawilonami działu rolniczego znajduje się obszerny pawilon łowiectwa polskiego. Można go poznać z oddali po dużej rzeźbie, przedstawiającej jelenia, umieszczonej na szczycie frontonu.

Trofea zebrane w tym pawilonie pozwolą wszystkim nie tylko miłośnikom sportu myśliwskiego, ale i laikom znającym urok i czar polowań tylko z barwnych opisów Ejsmonda, Weysenhofa lub Krzywoszewskiego, poznać w jak wspaniałe okazy zwierząt bogate są rozległe nasze knieje i lasy. Z pieczołowicie zestawionych eksponatów widzimy jak sfery ziemiańskie traktują poważnie łowiectwo i pielęgnują troskliwie dawne tradycje myśliwskie datujące się od owych czasów gdy to pradziadowie nasi chadzali do puszczy z oszczepem na niedźwiedzia.

Przy samem wejściu do pawilonu stoją dwa potężne niedźwiedzie ubite w Mińszczyźnie, obok zaś olbrzymie odyńce, których kły napewno przstraszały nie jednego. Nawprost drzwi wisi obraz św. Huberta patrona myśliwych.

Z nadesłanych eksponatów wspaniale przedstawia się bezcenna wprost kolekcja hrabiego Zdzisława Tarnowskiego z Dzikowa, składająca się z tak imponujących sztuk, że zachwyci nawet profanów w tej dziedzinie. Dalej nieprzeciętne są trofea nadesłane przez znanych w Polsce myśliwych braci Barańskich, oraz rekordowe rogi kozła, własność hrabiego Mycielskiego, który za nie otrzymał na Światowej Wystawie Łowieckiej w Wiedniu pierwszą nagrodę. Również przepięknie przedstawiają się zbiory prezesa Wielkopolskiego Związku Myśliwych pułkownika Konstantego Chłapowskiego, z którego to inicjatywy zosta-

ła zorganizowana Wystawa Łowiecka przy PWK i eksponaty hrabiego Maurycyego Potockiego z Jabionnej.

Poza temi eksponatami znajduje się w pawilonie łowieckim jak już o tem wyżej wspomnieliśmy, szereg cennych obrazów reprezentujących polskie malarstwo łowieckie. Z pośród licznych dzieł Kostrzewskiego Juljusza i Wojciecha Kossaków, Fałata, Graczyńskiego i Ryszkiewicza wybija się na pierwszy plan obraz Wojciecha Kossaka przedstawiający hrabiego Zdzisława Tarnowskiego polującego par force.

## Umieszczenie map turystycznych na dworcach kolejowych.

Związek Polskich Towarzystw Turystycznych powziął szczęśliwą myśl wywieszenia na dworcach kolejowych map turystycznych i tablic orientacyjnych. Mapy te będą ujęte w ramy, oszkłone i zaopatrzone u dołu w napisy, objaśniające najważniejsze osobliwości turystyczne, znajdujące się na terenie map. Tym sposobem pasażerowie kolei będą mieli możność poznać kraj z punktu widzenia turystycznego, a zarazem przebywając dla odpoczynku w poszczególnych miejscowościach, będą mieli ułatwione zadanie w przedsięwzięciu wycieczek turystycznych.

## Polska manufaktura jedzie do Z. S. S. R.

Rzeczoznawcy sowieccy odbyli ostatnio cały szereg konferencji z przedstawicielami firm łódzkich i zapoznali się z próbkami towarów. Co się tyczy sfinalizowanych przed kilkunastu dniami transakcji z całym szeregiem średnich firm przemysłu łódzkiego — uskuteczniany jest obecnie dokładny wybór tych towarów, których pierwszy transport odejdzie do Rosji w początkach czerwca. O ile toczony obecnie pertraktacje nie napotkają na specjalne trudności, wówczas sfinalizowanie rozmów z przedstawicielami sowieckiej misji handlowej spodziewać się należy w przyszłym tygodniu.

WŁODZIMIERZ JAMPOLSKI.

## „Miłość bez grosza“.

Komedja w 3 aktach p. Stefana Kiedrzyńskiego. Reżyserja p. J. Dobrzańskiego. Miejski Teatr Mały.

Każdy wybuch śmiechu, każdy okłask na tej sztuce brzmi fałszywie i zjadliwie, jest tu upokorzeniem i kompromitacją. Autor zgromadził na scenie kryminał, klinikę, dom publiczny, a widzowie niektórzy z pośród nielicznej już na czwartym przedstawieniu publiczności, widzowie raczej z pewnością naiwni, niż doświadczeni, cieszą się złośliwie: „A to ci heca! A to ci dopiero świnie i durnie!“ W promieniu oddziaływania tej sztuki, która apeluje do złych instynktów w człowieku, każdy niemal może się czuć Katonem, czy Arystydesem i spoglądać z góry na to robactwo ludzkie, któremu autor kazał wic się po scenie. Każde puste krzesło na widowni — a było ich dosyć — jest do pewnego stopnia rehabilitacją, o ile nie wypływa tylko z braku finansów, ogólnego w tych czasach i specjalnego z końcem miesiąca.

Rzecz cała dzieje się w środowisku kombinatorów warszawskich, że użyjemy rozpowszechnionego i częstego w stolicy terminu. Słowo „oszukuje“ permutuje się i konjuguje tu na wszystkie możliwe osoby. Jest to, można powiedzieć, monografia oszustwa, traktowana obszernie, nawet rozwlekłe, z widocznym lubieżnym zadowoleniem. Perypetje seksualne są tylko akompaniamentem do zawiłych i skomplikowanych sieci ludzkiego cygaństwa. Każda z postaci jest równocześnie podmiotem

i przedmiotem handlu. Każdy każdego w każdej chwili oszukuje. A są oszustwa bardziej jeszcze skomplikowane, które w rzeczywistości, czy w przypuszczeniu odnoszą się do kilku osób naraz. Między uczciwością i nieuczciwością, jakkolwiekby się je ujęło, niema tu żadnej linii demarkacyjnej. Czyn nieuczciwy popada w podejrzenie częściowej uczciwości za zrzuceniem złośliwego losu. Każda postać, każdy czyn ma tu parę oblicz, parę ścian; na jednej z nich musi być wypisane oszustwo. Uczciwość na drugiej jest niezawinionym przypadkiem, a o ile jest faktem, to nikt temu nie daje wiary, gdyż niema człowieka w tem otoczeniu, któryby mógł przypuścić, że pod materją każdego postępku nie musi się kryć podszełka oszustwa.

Jest to piramida błota, wznoszona z zadowoleniem, bez żadnej idei, ani perspektywy. Potem piramida ta się rozwała, gdyż nawet los w tej sztuce jest nieuczciwym i nie spełnia danych przez siebie przyrzeczeń, i na nowo znajdujemy się u błotnistej podstawy. Cały ten proceder techniczny wykonany jest zresztą wcale zręcznie, choć w sposób przydługi i miejscami kronikarsko rozwlekły.

Sztuka ta ma swój niewątpliwy charakter i mocny zapach kompletnej moralnej zgnilizny i artystyczno-etycznej anarchii. Stwierdza się to bez jakiegokolwiek wkraczania na teren łatwego, konwencjonalnego moralizatorstwa. Można malować obraz ohydy życia ludzkiego i może wynikać z tego wielkie dzieło artystyczne, dzieło piękne konstrukcją swoją i systemem artystyczno-etycznym, jakkolwiek by on był. Przykładem dzieła Zoli i „Dzieje

grzechu“ Żeromskiego. Bulwarowe utwory francuskie również nie grzeszą nadmiarem cnoty, ale nie odczuwamy zazwyczaj niesmaku, gdyż obserwujemy sceptyczną ironję autora i precyzyjną konstrukcję.

Można i wolno traktować występki w sposób najplastyczniejszy z dowolnego stanowiska. Można go potępić i można go bronić, czy wywyższać. Pojęcia moralne są względne. Ale jakaś konstrukcja, jakaś więź artystyczna musi istnieć w dziele. Widok człowieka człapającego po błocie i ba-brzącego w niem niewiadomo po co, nie jest widokiem estetycznym ani zajmującym. A porównanie to w pełni można odnieść do ostatniej sztuki p. Kiedrzyńskiego.

Stosunek jego do występku, w tym wypadku do oszustwa jest lubieżny bo wykrętny i nieszczerzy. Nie broni swoich postaci, czasem nawet próbuje je strofować, choć widocznem jest, że lubuje się w szerokim kreśleniu ich postępków. Względnie najsympatyczniejszym jest wtedy, gdy cynicznie opowiada o ludzkich świństwach i przedstawia je w sposób jaskrawy i naturalistyczny. Można jednak dostać mdłości, gdy próbuje wnieść się nad tę sferę, gdy bawi się puszczaniem pseudo-inteligentnych aforyzmów i dowcipów, gdy usiłuje poetyzować i rezonować i usprawiedliwiać etycznie Kompromitacje postaci po tych próbach wlotu są tem cięższe i głębsze, a autor wita je z grubym cynicznym śmiechem, w którym niema ani cienia subtelniejszej ironji.

Świat kombinatorów. On, p. Ordoński, na początku niema nic, tylko

wielkie rzekomo geszefciarskie pomysły, zupełny brak skrupułów i ją, żonę, którą kocha może, ale której używa do swoich interesów, nie przyznając się zresztą otwarcie do tego. Pierwszy interes to pośrednictwo w sprzedaży lasu starego idjoty Małatyńskiego, jakiejś spółce angielskiej.

Na to aby uzyskać to pośrednictwo musi się wykazać jakimś kapitałem. Błaga bogatego przemysłowca Pręgorzewskiego, który ma chrapkę na żonę jego, aby go fikcyjnie dopuścił do spółki ze sobą. To się w rezultacie nie udaje. Wobec tego Ordoński wmawia w starego głupca, że jest w spółce z malarzem Chomikiem, który znany jest z tego, że niema grosza przy duszy. Częstoje starego wekslami tegoż Chomika. Tymczasem los jest złośliwym i Ordoński mimowoli postąpił poprawnie, gdyż rozeszła się wieść, że Chomik dostał wielki spadek. On sam, Chomik, o tem nie wie. Ordońska, która się w nim podkochuje, umyślnie ukrywa przed nim tę wiadomość, aby mózdz rozejść się z mężem i wyjść za niego, nie lękając się posądzenia o interesowność. Tymczasem stary ramol, upiwszy się, daje jej weksle, a ta dyskontuje je u adorującego ją Pręgorzewskiego i za uzyskane w ten sposób pieniądze, nie pytając się nikogo, kupuje sobie dom.

Tymczasem cóż się dzieje? Ordoński zarabia na pośrednictwie przy sprzedaży lasu. Okazuje się, że wiadomość o spadku Chomika okazała się kaczką, a on sam, który z wielkiem oburzeniem przyjął wiadomość o rozporządzeniu się przyszłej żony jego pieniędzmi, odchodzi i musi odejść,









